

Pärl on Mirje Sims

oleks ealeski arvanud, et näputöö toob talle kord leiva lauale.

Haapsalu pitsikeskuse perenaine Mirje Sims tunneb end pitside keskel nagu kala vees.
ARVO TARMULA

ga rombikirjas. Valmis sai ta selle nagu ludinal, aga kui Mirje ja Aime hakkasid seda raami peale panema, siis sall muudkui venis ja venis. „Me saime ikka väga suure salli,” meenutab Mirje. Lõpuks tõmbas üks soomlane mardilaadal salli seljakotipandlaga katki. Hiljem on Mirje hulga salle kudunud, aga kui palju, seda ei tea.

„Ma ei loenda salle, ma koon,” ütleb Mirje.

Käsitööselti on Mirje juhtinud 2010. aastast peale ja nii, et seltsidaamade hulk on selle aja jooksul kolm korda kasvanud. Kui Mirje hakkas seltsis käima, oli liikmeid pealt kahekümne,

praegu on üle kuuekümne. 2006. aastal oli daamide keskmine vanus üle seitsmekümne viie. Kui palju see praegu on, pole Mirje arvutanud, aga ikka hulga vähem. Kõige noorem käsitööselti si liige on Mirje 12aastane tütar Pärl. Kõige vanem on 88aastane Linda Elgas.

Tasapisi muutus vältimatuks, mis oli ammugi ilmselge – seltsile oli vaja uusi ruume. Seltsidaamade hulga kasvades pidid naised end pooleks tegema ja hakama koos käima kaks korda nädalas – kitsa laua taga kord üks, kord teine pool. Näitusteks polnud ruumi – hommikul paned üles, õhtul võtad maha. Leiti küll

kunstikooli galerii, kus aastaväljapanekuid teha, aga see polnud ikka see. Mirje mäletab, et 2013. aasta suvel käis ta naistega mööda linna, vahtis maju ja aknaid ja otsis seltsile maja. Tõuke päris oma maja otsida andis ka Aide Leit-Lepmetsa juhitud rätimuseum, mis tegutses Ehte tänavas ühes kitsukeses toas. Aide ütles, et tema enam juhtida ei taha, vaid tahab kunsti teha. Kunstniku asi. Mirje siis lubas, et selts võtab rätimuseumi oma tiiva alla, aga selleks oli vaja oma ruume, oma maja, ja see leitiigi.

„Mis minul siin viga pärlendada. Käsitööselti oli olemas. Rätimuseum oli olemas. Mul jäi

üle vaid need üle võtta,” ütleb Mirje. Näiliselt mängleva kerguseta ta seda tegigi. Ühel hetkel pakkus Haapsalu linnapea Urmas Sukles, kas käsitöödaamid tahaksid ehk kolida Karja tänava majja. Tagantjärele oli nii, et Mirje läinud naistega maja vaatama, Sukles küsinud, kas naised tahavad seda maja. Naised vaadanud üksteisele otsa, noogutanud ja olnudki tehtud. 2014. aasta veebruaris tegi Haapsalu pitsikeskus Karja tänavas uksed lahti ja lahti on need siiani. Daamid käivad koos vähemalt ühe korra nädalas, teevad näputööd, korraldavad näitusi. Keskusest saab daamide näputööd, aga ka lõnga jms osta.

„Et traditsioon säiliks, peab olema motivatsioon. Kaua sa ikka kappi kood või sõpradele-tuttavatele kingid,” ütleb Mirje. Peale selle saab keskusest käsitööõuandeid. On ka Haapsalu salli püsiväljapanek, mis annab kõige vähiklikumalegi külalisele ülevaate sellest, mis imeasi on Haapsalu sall.

Kõik algab õpetajast

Igal suvel augustis on keskuseesine park täis sallikudujaid ja peetakse suurt pitsipäeva. Ka pitsipäev oli juba enne, nii et Mirjel polnud muud teha, kui see linna peatänavale kolida, et rohkem silma hakkaks. Silvi Saarlo ja Aime Edasi mõtlesid pitsipäeva välja juba 1990. aastail, aga esialgu oli see tagasihoidlikum, kuigi sama ilus, ütleb Mirje. Nüüd osaleb suurel ühiskudumisel igal suvel sadakond meistrit. Mirje loodab, et varsti pole ühiskudumist enam vaja korraldada, sest kootakse ka ilma selleta. „Ühiskudumise mõte oli näidata, et kudumine on loomulik tegevus, et võtad poolelioleva töö linna kaasa ja muudkui kood,” ütleb Mirje.

Mirje on pitsikeskusega nii rahul, et kui ta veel üldse millestki unistab, siis pärimuseumist. Praegune on ikkagi püsiväljapanek, mitte muuseum. Tahab Mirje seda, et keskus kestaks ja elu kulgeks seal nii, nagu ta seni on kulgenud.

Kultuuripärlil aunimetuse kohta aga ütleb Mirje: „Tegelikult saab kõik alguse õpetajast. Kõik mu õpetajad on olnud kultuuripärlid – Aime Edasi, Marju Heldema ja Siiri Reimann.”

suur tükk sellest mustri on Nõva ja Peraküla kuulsad simmanid.

„Viive tõi Nõvale oma ideed ja pani meie inimesed laulma, tantsima ja näitemängu tegema,” ütles Nõva valla arenguspetsialist Aivi Heinleht. Tema on üks neist, kes on simmaniohjad Viive käest üle võtnud, aga Viive on Aivi sõnul tänini Peraküla teatrirahva kunstiline juht ja õpetaja. Ei ole ühtegi simmanit, kus mullu 85aastaseks saanud Viive poleks kohal olnud. „Särtsakas. Nooruslik,” ütles Aivi Heinleht palve peale Viivet kahe sõnaga iseloomustada. Ta lisas, et kangesti armastab Viive noori inimesi ja klapib nendega.

Peraküla simmanit peetakse juba 20 aastat jutti alati augusti esimesel laupäeval.

Alguse sai see tava 1997. aastal, mil mängiti Perakülas Ago-Endrik Kerge lavastuses Tammsaare „Vanu ja noori”. Esimene simman peeti järgmisel suvel, aastal 1998.

Kui Viive 1990. aastate keskel päriselt Nõvale kolis, mõtles ta, mida tegema hakata. Lavastaja Merle Karusooga oli ta koos töötanud, Karusoo aga kogus elulugusid. Viive mõtles, et Nõval on nii põnevad elulood, et neist saaks näitemängu.

Koos toonase vallasekretäri Silvi Koppelmaaga hakati mööda inimesi käima ja lugusid üles

kirjutama. Ago-Endrik Kerge elas siis juba Haapsalus. Viive ütelnud Kergele, et kui Kerge nüüd teda ei aita, siis läheb lõomaks. Kerge sellega ei riskinud ja muidugi aitaski.

Simmanipäeval valanud nagu oavarrest ja Viive palunud jumalat, et üle läheks. Läänudki üle. Üks väike poiss tulnud ja küsinud, kuidas Viive seda tegi, et üle jäi. Viive ütelnud, et pani kaks kätt kokku ja sõnus: „Kallis päike, tule välja!” Poiss rääkinud teistele, et Perakülas olla nõid. Nii saanudki Viive Peraküla nõia nime.

Ernesaksade Nõvale kolimise lugu aga oli järgmine. Viive mees Ants oli kange jahimees ja hakkas Nõval jahil käima.

Heinlehe Endel, tollane metsaülem, olla rääkinud, et Perakülas on talu müüa.

Tallinna kinostuudio tahtnud talu ära osta, aga pidanud asukohta merest liiga kaugeks. Nii otsustasidki Viive ja Ants, et ostavad ise.

Seda, kust raha saadi, Viive ei mäleta. Palgad igatahes olid väikesed.

Siis tuli välja, et kaht kinnisvara ei tohi olla, seadus oli tolal selline. Viivel ja Antsul aga oli Tallinnas kooperatiivkorter. Otsustati siis kirjutada Arnold Greenile, tollasele tähtsale ENSV riigitegelasele. Et Viivel kui loominguilisel inimesel on tarvis toda Peraküla maja.

Märt Jakobson Sarvikuna ooperis „Uku ja Vanemuine”.
URMAS LAURI

Kultuuripreemiad 2016

Läänemaa kultuuripärl

● **Mirje Sims** – pühendunud töö eest Haapsalu salli traditsioonide järjepidevuse tagamisel ja Haapsalu pitsikeskuse arendamisel rahvusvahelise kolapinnaga käsitöökeskuseks.

Elutööpreemia

● **Viive Ernesaks** – Peraküla teatri looja, Nõva valla mitme küla ja põlvkonna inimesi liitva ühistevõrgu kaasamise eest 20 aasta jooksul.

Aastapreemiad

● **Krista Kumberg** – Haapsalu lasteraamatukogu bibliograaf, kes oskab anda väga hästi soovitusi ja kommenteerida lastekirjandust. Lastekirjanduse tutvustaja ja uurijana on ta tunnustatud ekspert nii Läänemaal kui ka kogu Eestis. Mitmete lasteraamatute ja -näidendite autor.

● **Segakoor Sonore, dirigent Kaja Avila** – koorimuusika hoidja ja kandja. Mitmekesise repertuaarivalikuga Sonore on kõikjal oodatud esineja. Koori esinemised on terviklikud ja hoolikalt ette valmistatud. Koorijuht Kaja Avila oskab hoida oma koorilauljaid.

● **Pille Saatmäe** – muusikaelu edendaja Hanila ja Lihula vallas. Algas koolis muusikalide lavastamise traditsiooni ja haaras sinna nii õpilasi kui ka õpetajaid. Läänud suvel koonaldas ta enda ümber vabatahtlikud, kellega koos lavastas Lihulas täispika ooperi „Uku ja Vanemuine”.

● **Lihula muusika- ja kunstikool** – täispika ooperi „Uku ja Vanemuine” lavastamise eest, millega tähistati Lihula 805. ning muusika- ja kunstikooli 30. sünnipäeva. Laval oli enam kui 120 vabatahtlikku artisti, peaosades Lihulast ja Lõuna-Läänemaal pärit ooperitähed.

Kultuuritegija 2016

● **Asta Veenpere** – kultuuripärandi hoidja ja uurija. SA Haapsalu ja Läänemaa Muuseumide teadur, muuseumi raudvara, kelle peamised uurimisteemad on Haapsalu linn ja linnaruum ning Haapsalu kajastused aja- kirjanduses. Olnud mitme raa-

matu ja kuurortlinna ajalugu tutvustava brošüüri kaasautor

● **Mati Põdra** – puhkpillimuusika hoidja ja edendaja, kes taasavas Lihula muusikakooli puhkpilliosakonna. Lihula muusika- ja kunstikoolis õpetamise kõrvalt juhib ta noortebändi Junior Danceband (JDB) ja noorteorkestrit. 2016. aastal lõi partituuri ooperile „Uku ja Vanemuine”, mida etendati 8. augustil Lihula linnusemäel.

● **Malle Hokkonen** – Vormsi külalauu edendaja ja kultuuripärandi hoidja, kes on saare muusikaelu vedanud juba pikka aega. Õpetab pilli nii noortele kui ka täiskasvanutele, mängib kapellis, mis on saatnud saare rahvatantsurühma, ja on kirjutanud Vormsi laule.

● **Anne Suislep** – laste näitemängude edendaja, kes toob igal aastal Haapsalu noorte huvikeskuse loovus- ja draamaringiga välja lavastuse. Sel aastal esindasid nad Läänemaal algklasside kooliteatri festivalil, kus pälvisi eripreemia leidlike lavaliste lahenduste eest. MTÜ Liigub ja Loob kaudu korraldab mitmesuguseid sündmusi ja matku.

● **Helju Staal** – Kujijõe külalauu edendaja ja pärandihoidja, kes on aastate jooksul kogunud küla inimeste ja talude kohta väärtuslikku materjali. Tema algatusel ilmus raamat „Kujijõe küla enne ja nüüd”, millele on valminud juba II osa käsikirja.

● **Haapsalu muusikakooli kammerorkester** – keelpillimuusika hoidja ja kandja, kes on õpilassorkestrina õppinud selgeks neile täispikka esinemisprogrammi ja andnud mullu üle kümne kontserdi. Orkestri kontsertmeisterid on Taimi Kopli ja Ingrid Arro.

● **Läänemaa ühiskunnamuseum** – muusikal „Valeühendus”. Projekt, mis tõi lavale 35 õpilast ja viis vilistlastest muusikut. Anti seitse etendust ja peale publikumelu sai lavastus ka mitu auhinda. Projektijuht Mairi Grossfeldt, lavastaja Kai Tarmula, laulud Anneli Aken.

● **Heljo Talmeti nimeline rahvatantsupreemia**

● **Helgi Miller** – Läänemaa rahvatantsu ajaloo koguja

Viive veel mõelnud, mis loominguut siin ikka ja kes ta üldse on. Aga Green tulnud Nõvale jahile, võtnud kirja vastu ja pannud käe alla.

Esialgu käisid Ernesaksad Tallinna ja Peraküla vahet, aga 1990ndate keskel müüsid linnakorteri ära. Kummalgi oli oma tingimus. Ants ütles, et kolib ainult siis, kui saab auto. Viive tingimus oli veevärk. Tingimused täidetud, nad Nõvale kolisidki, ja Viive hakkas aru pidama, mida seal ette võtta.

Viimased aastad on Viive unistanud, et saaks Perakülasse uue lava: Varikul ja igal pool on, Perakülas ei ole. Just Perakülas käib aga kõige rohkem rah-

vast, tuhatkond inimest igal suvel. Maksimum on olnud kaks ja pool tuhat, aga lava on nii vilets, et esinejad kukuvad läbi lavalaudade.

On teda lipitud-lapitud, aga enam ei aita seegi.

Uus lava läheks maksma 60 000–80 000 eurot. Projekt on valmis, aga mullu Leaderi programmist raha ei saadud. Nüüd kevadel esitatakse uuesti, aga 20. simman – saadakse siis raha või ei saada – tuleb ikkagi pidada ilma uue lavata.

Viive unistab lavast nii kõvasti ja kangesti, et on öelnud: kui see lava ükskord valmis saaks, siis oma 90. sünnipäeval lähemas ja lööks selle lava peal tantsu.